

FORMA A OBSAH

(Richard Jan Hons, únor 2023)

Forma a obsah spolu soupeří, prolínají se a přetahují, co je na světě lidská společnost. Forma je o tom, jak někdo vypadá, jak působí nebo chce působit na své okolí. Obsah je naopak o tom, jaký někdo opravdu je. To stejné platí o věcech, událostech apod. Dneska se s formou roztrhl pytel. Celkem v té přetahované s obsahem vyhrává. Ale bylo to v minulosti lepší? Snad! Těžko to zodpovědně posoudit. Krásně se o té formální slupce zpívá v písničce Voskovce a Wericha:

*„Je to pravda odvěká, šaty dělaj člověka.
Kdo je nemá ať od lidí pranic nečeká.
Dokavad' jsme nahatý od hlavy až do paty.
Nikdo neví kdo je chudý a kdo je bohatý.
Podle kabátu se svět měří.
Lháři ve fraku každý věří.“*

Nemusí být snadné prokouknout formální skořápku a vidět obsah. Bylo by dobré vědět, zda odborník, co působí tak důvěryhodně a má pěkné reference, není diletant a babrák. A jestli tenhle solidně působící výrobek renomované značky není prachsprostý šmejd, který se hned po záruční době pokazí a nepůjde opravit.

Jsou lidé, jež si cení formu nadevše, a obsah, který je pod ní skrytý, se nesnaží objevit. To jsou hlupáci, co žijí ve světě iluzí. Občas nutně narážejí na krutou realitu pod formálním nátěrem. Ale, že by si z toho brali poučení? Jen stěžít! Forma je obvykle uhranula natolik, že budou dále narážet a skutečný obsah jim bude stále unikat.

Na formě jako takové není vůbec nic špatného. Jen by měla mít smysl a odpovídat obsahu. A v tom je kámen úrazu! Snad každý si trochu na něco hrajeme, něčemu se přizpůsobujeme. Jestli je to jen trochu a pod těmi šminkami je stále zřetelný obsah, tak to je ještě dobré. Bída je, když se obsah zcela vytratí a zůstane jen falešná kulisa!

I v přírodě najdeme spoustu zajímavých vztahů mezi formou a obsahem. Obvykle mají racionální smysl. Ostré barvy kabátu často vypovídají o smrtelném nebezpečí, jež představuje pro své okolí ten, kdo jej nosí. Pestrý klobouk mochromůrky červené nás varuje, abychom ji nejedli. Stejně tak pestrými barvami varuje své okolí smrtelně jedovatý had korálovec nebo malinká žabička dendrobátka. Jiné organismy těchto varovných signálů využívají pro svoji ochranu. Například zcela neškodná korálovka je velmi podobně zbarvená jako její nebezpečný bratranec korálovec.

Dodržováním formy leckdo projektuje sám sebe někam, kam svým založením ani náhodou nepatří. A také tu hraje roli to otřepané „Co by řekli lidi?“

Jistě, jsou formální zvyky, letité tradice, základní kulturní ustálenosti, které se dodržují a nelze v tom hledat ani problém ani faleš. Někdy nám úplně nesedí, ale mají svůj smysl, protože na nich stojí svébytnost lidské společnosti a není na nich nic špatného. Dodržujeme různé rituály, do divadla nechodíme v teplácích atd.

To vše je v pořádku. Horší je formální přizpůsobení se nějaké vysněné nebo vnucené chiměře, které nakonec vede k popření sebe sama. Děje se to pod vlivem okolí, společenské bubliny a autorit. Může být, že se někdo pouze chová jako herec a drží požadovanou formu, aby zapadl. Při tom stále ví, kdo je. To je nebezpečné postavení – taková nakloněná rovina! Není nic snazšího, než

po ní uklouznout! Začnou vytrácet vlastní názory, vlastní podstata a takový člověk přestává být sám sebou. Asi také nebude sám se sebou spokojený.

Bůh nám každému dal jedinečnou osobitost, rozum a svobodnou vůli. Tyto dary není dobré promarnit, ale využívat je a neklesnout na úroveň opiček, které se umějí nádherně opičit, napodobovat, ale nic víc!

